

Sag mellem magister Jens How og Søren Matthisen, 1714

Rigsarkivet, Københavns Universitet

Universitetets justitsprotokol, 22. september til 1. december 1714

Transskriberet og kommenteret af Jesper Vang Hansen

Sagen mellem Jens How og Søren Matthisen drejer sig om Søren Mathiisens forvaltning af arvemidler, der skulle fordeles mellem Jens Hows hustru og jomfruerne Glud. Søren Mathiisen var eksekutor eller regnskabsførende for boet efter Hans Leths anden hustru, der døde under pesten i København. Søren Mathiisen forvaltede altså en større formue (over 1200 rd.) på en måde som Jens How ikke kunne anerkende.

Genealogiske noter:

Stamfaderen Hans Sørensen Leth (1625-1688) Cand Theol, sognepræst og kgl. Konfessionarius (hoffet). Læs om ham i Dansk biografisk Lexikon. Han ejede en gård i Købmagergade

Om gravstedet i Trinitatis Kirke er der oplysninger i Trinitatis Begravelsesprotokol

Gift i 1657 med Anna Christine Hennings (død 1674). Gift 2. gang i 1675 med Anna Jacobsdatter. Hun døde under pesten og nedsattes i Leths gravkammer den 30/9 1711

I første ægteskab var der vistnok 4 eller 5 børn:

1. Christopher Leth, nedsat i gravstedet i 1705

2. Niels Leth (1660-1713 – nedsat i gravstedet 28/12). Han var rentekammerkommentret, etatsråd

3. Jørgen Leth (1663- 1. febr. 1713)

4 . Falch Leth (1665-1736)

5. Christine Hansdatter Leth, som var gift med Jens Nielsen How, som var præst i Lyngge-Uggeløse

I andet ægteskab var der 1 barn, nemlig

Anna Leth, død og nedsat i gravstedet 10/9 1711, hun var gift med Søren Glud (f. 1662), som fra 1698 var rektor ved Vor frue Skole, professor philosophiæ ved Universitetet og som døde 20/4 1705 og nedsat i Leths gravkammer den 4/5. De havde flere døtre (i dokumentet kaldet Jomfruer Gluderne) en datter var Mette Glud (1698- 1720) der, inden hun døde, blev gift med Michael Bille, senere admiral og chef for Holmen.

1714 22. september konsistoriets justitsprotokol

Pkt 1. Procurator Hr. Andreas Lycke mødte paa Mag. Jens How Prøstis vegne, formedelst en del misligheder imod hans fuldmact till Hr. Søren Matthiesen Klocker till Trinitatis Kirke: indleverede (1) consistorii skifning (lit: A) 2. Eet indlæg af dato d. 22. Sept: (Lit: B) Item en del documenter, som indleget beraaber sig paa. Mr. Søren Matthiesen mødte self og begierte copie af indleget til besvarelse til i dag 4 uger, som blev bevilget.

20. october

Pkt. 2. Udi den Sag imellem Mag. Jens How og Hr. Søren Matthiesen møtte for Retten Hr. Søren Matthiesen, og indgaf sit indlæg af d. 20. Octbr. 1714, som blev læst og tegnet (Lit. D.) Paa Mr. Lyckis Vegne mødte Mr. Jørgen Colding, og begierte copie af indleget til besvarelse til i dag 4 Uger, som blev bevilget.

17. Novmbr.

Pkt. 1. Mødte Procurator Hr. Andreas Lycke, og fremlagde sit indlæg af 17. Novbr. Tegnet (lit. D) hvorpaa Mr. Lycke declarerede sig intet videre i Sagen at vilde fremlegge, eller svare mens begierede Rættens til Kiendelse og dom. Hr. Søren Matthiesen derimod fremlagde trende documenter tegnede (Lit. E) it. 7 indqvarterings billetter (lit. F) og tillige med Sal. Doct. Hans Lethis originale Skiftebref (Lit. G) til en beviis om Begravelsen i Trinitatis Kirke. Nok en qvittering fra Mag. Jens How paa hvis som til samme er betalt af dato d. 6. Sept. Ao 1712 (Lit. H) Noch Søren Matthiesens svar paa nogle M. Jens Hows giorte antegnelser før stefnemaalet blev tegnet (Lit. J). Samt en qvittering for 17 rd. af d. 27. May 1713 (Lit. K) Hvor paa hand vor dom begierendes.

1. Decr.

Udi den Sag imellem Mag. Jens How paa den ene Side, og Søren Matthiesen paa den anden side blev saaledis kiendt og afsagt:

Belangende Stefningens første post, angaaende en missregning paa 55 Rbr. 2 mk 5 sk., som Procurator Hr. Anders Lycke paa Mag. Jens Hows vegne søger hos Søren Matthiesen, da sees, at bemlt. Mag. Jens How til slig pengefordring har faaed anledning af adskillige fra Søren Matthise til hannem indkommen regninger og notitcer, angaaende hans arvedeel efter Sal. Fr. Doctorinde Leth, nemlig én Missive, af dato 13 Martii 1712, én Regning af d. 6. Septbr. 1712 og endvidere en anden regning af Dato 12. Junii 1713 hvilke 3de Documenter ikke udi alt komme over ens med hin anden, i hvorvel og slig u-lighed agtes ikke at være giort med villie saasom misregningen i samme

poster sees at prejudecere Søren Matthiesen selv, som regningerne har udgivet. Hvad sig med 2d angaaer den missive af dato 13. Martii 1712, saa eragtes den ikke at være saadan ét Document, som kunde time til fundament udi den imellem Mag. Jens How og Søren Matthiesen udregnede penge regning, efterudi den er skreven imedens skiftet endnu varede, og førend det blef sluttet, saa at Skiftebrevet selv giver langt bedre opliufning om tingene, og hvorledis alting udi sterfboet er Lignet, lagt og loddet.

Angaaende 2. Søren Matthiesens regning af Data d. 6. Septbr. 1712 da findis den at være mislig der udi, at hand sig i den haver anskrevet til Beholdning 286 Rd 2 Mk 11 Sk, hvilken difference kommer for det første deraf at hand har ført sig til indtægt 22 Rd, som Sal. EtatsRaad Niels Leth skulle /:efter Skiftebrevet:/ ligge frasig af sine Myntlingers som frue Gludernis Lodd, hvilket siden ved Skiftets Slutning er bleven forandret (vide Skiftebrevet) saa at samme 22 Rd burte med rette ingen steds i hans regninger at staae, hverken til indtægt eller udgiftt. Dernæst bestaar denne difference derudi, at Søren Matthiesen haver anført paa Mag. Hows deel af de Penge, som indkom for Sterfboets fra actionerede Løsøre ikkun 506 Rbr 11 sk da dog Mag. Hows deel af samme penge vare efter Skiftebrevets formælding 521 Rd 3 mk 11 sk., hvilket og Søren Matthiesen i sin sidste regning af data 20. Octbr. 1714 selv vedgaaer: bliver saa ligeledis ovenbemelte Søren Matthisens Regning af dato 6. Septbr. 1712 u-efterretlig til at fundere sig paa, angl: de hoss Søren Matthisens pretendedede penge Summa..

3. Udi Søren Matthisens Regning af d. 12. Junii 1713 haver hand i lige maade anskrevet sig til Beholdning forbemelte summa 286 Rd 5 Mk 11, og ved samme misregning angl: de 22 Srd fra Sal. Etats Raad Leth, og afkortning udi Mag: Hows deel af Løsørers auctions penge, ligeledis, som før er meldt, gjort sig selv fornær: Saa eragtes da Søren Matthiesens generalregning, som er indført i hans indlæg af dato 20 Octbr. 1714, at være det Document, som give den nærmeste opliufning i denne sag, efterdi at indtegten er derpaa ret sted under hans haand, og den største deel af udgiften allerede tilforn findis indført i de tvende forrige hans Regnskaber og for saavit er tilstaaed af sagsøgeren, kand og samme regning /: hvor der paa ret eller andet sted noget kand være forseet udi:/ rættis af de foregaaende Regninger. Udi denne samme hans regning tilstaaer hand sig at have oppebaaret 714 rd 1 mk 11 sk af Mag: Jens Hows penge, derimod beløber sig hans udgift udi samme regning /:for saa vit som hand ligeledis udi de forregaaende Regnskaber haver indført, og samme ikke af Sagsøgeren er bleven disputerit:/ penge 687 rd 3 mk. Bliver saa Søren Matthisen paa denne balance Regning skyldig til Mag: Jens How 36 rd 4 mk 11 sk. Og som udi den forskrevne Mag: Hows Lod af auctions pengene /: 521 rd 3 mk 11 sk:/ Begribes halvdelen af 2de Bibeler, som i Auctions forretningen ere anskrevne saasom solte for 12 rd 1 mk. Men Søren Matthisen foregiver at være endnu i behold og ikke affordrede af Kiøberen: item endnu noget u-solgt tøy, som skulle staae i Auktions forretningen for 2 rd 2 mk 2 sk, saa bør halfdeelen af disse varis værdi nemlig 7 rd. 1 mk 9 sk at gotgiøris Søren Matthisen udi forskrefne 36 rd 4 mk 11 sk og samme u-solgte vare at deelis i to lige deele imellem mag: How og hans hustrues Medarfvinger Jomfruer Gluderne, bliver saa Søren Matthisen endeligen udi denne post skyldig til Mag: Jens How

29 rdr 3 mk 2 sk. Angaaende de 46 rdr som Søren Matthiisen udi bemelte hans regning af dato 20 Octbr 1714 haver anført saasom Salarium for adskillig paa Mag: Hows vegne hafde umage og forretninger, da siunis det at være for høyt anskreven, eragtis derfor billigt, at Søren Matthiisen for samme sin umage nyder af Mag: Jens How forskrefne 29 rd 3 mk 2 sk saa at deris regning udi denne post dermed bliver lignet og liquidered paa baade sider, og de hos hin anden udi denne Post intet videre haver at fordre. Angaaende den anden og tredje post i Stefningen, da som Mag: Jens How self ikke fragaaer sig jo /:med undtagenn dog det lidet, som hand i foregaaende post paastod:/ at have faaed alt hvis ham efter Skiftebrevet med rette tilkom og Søren Matthiisen herimod forklarer, at det øfrige, som hand i enden af Skifteforretningen siger sig at have Leveret til Mag: Jens Hows datter, ikke var andet end de gamle intet [] obligationer, som findis opførte i Skifteforretningen, og Mag. How self nu hafver alle i hænde, saa frie findis Søren Matthiisen for Mag Jens Hows tiltale i diss tvende poster.

Angaaende den fjerde post nemmelig de hos Doctorinde Leth nedsatte 106 rd i croni og 20 rd in specie, da som samme penge ere efter Kongl. Maystts allernaad. Befaling af d. 12 Martij 1714, samt der paa fulte de committerede over de fattiges væsen deris andel dat. 11 Martii 1714 leveret af Søren Matthiisen til Indspecturen ved convent-huuset imod jans in originalii fremlagde qvittering af 14 Majj 1714, frifindes Søren Matthiisen ligeledis i denne post.

Angaaende den 5te post, nemmelig begravelsen i Trinitatis Kirke, da agtes for billigst at Søren Matthiisen /:efterdi dog adkomsten paa samme Begravelse fantes i Doctorinde Leths Steefboe, da skiftet blef holdt:/ forskaffe Mag. Jens How rigtig copie af bemelte adkomst og begravelseskiøde paa det Mag: Jens How deraf kand see, om han dræt haver til samme begravelse eller ikke.

Angaaende den siette post, nemlig begravelsen i Hellig Giestes Kirke, da som Søren Matthiisen forklarer, at Mag. Jens How self haver adkomsten til denne begravelse i hænde, falde denn Mag. Jens How prætension bort af sig self.

Angaaende den siuvende post, nemmelig Skiftebrevet etc: som Mag. Jens How søge hos Søren Matthiisen, da, som Mag. How fra Søren Matthiisen allerede haver faaed en copie af bemelte Skiftebrev friefindis Søren Matthiisen for Mag. Jens Hows tiltale i denne post, som og angaaende de andre gieldsbreve, Skiftebrev og adkomster, hvilke Mag. How søger hos Søren Matthiisen uden at specificere dem eller forklare, hvilke og hvad slags de skulle være.

Angaaende den ottende post, nemlig jernskrinet, da saasom i Skiftebrevet tydeligen forklaris, hvorledis, samt paa hvad tid, dette skrin er bleven fundet, og siden til liige deel imellem arvingerne vurderet sees ikke at Mag. How haver haftt ringeste føije til det, som hand her paaanker, og friefindes i saa maade Søren Matthiisen for dette hans ugrundede kieremaal.

Angaaende 9 post, nemlig Sal Frue Doctorinde Leths indtægts og udgiffts bøger, da saasom Skiftebrevet aldels intet melde om slige bøger, saa maa mand slutte, at de aldrig haver vaaren til, og frafalder i saa maader denne prætension af sig self.

Angaaende den tiende post, nemlig den halve deel af de 200 rd. som den tvende Sal. Frue Doctorindes Tieneste piger for deris lange tieneste bliver aflagd med, da sees af Skifteforretningen, at sligt er skeed efter Sal. Etats Raad Leths gotfindende, hvorudover Søren Matthiisen /:hels efterdi billighed udkierede og formenne folk givne pleije at aflegge gamle tro Tienere med én eller anden velgierning :/ haver undseet sig ved at disputere det paa sin Principals vegne; friekiendes derfor Søren Matthiisen fra Mag: Hows tiltale i denne post.

Angaaende Stefningens ellefte post, som lyder om 882 rd 5 mk 4 sk, hvilke efter Søren Matthiisens brefs indhold af dato d. 13 Martij 1712 skulle ikke være bleven hollet, men hensat til Steefboets udgifter, item 400 rd, som Mag: Jens Hows datter skulle have annammet til Begravelssens bekostning og huusholdningen. Da efterudi Skiftetbrevet udviser at Sterfboets udgifter har gaaed høijere end diss, 1282 rdr 5 mk 4 sk saa sees ikke at Mag. Jens How kand herom gjøre nogen prætension paa Søren Matthiisen, helst efterudi hand ét half aar efter foreskrefne brefs dato /: nemlig d. 6. Septbr. 1712:/ haver gjort afreigning med bemelte Søren Matthiisen for sin deel af arven, og da intet mentionerit om denne formente midlighed. Men skulle Mag: Jens How vilde paaanke at forskrevne til udgifterne hensatte penge ikke vare saa tydeligen specificerede i Skiftetbrevet, som hand vilde forlange, saa eragtes det ikke at vedkomme Søren Matthiisen, og hand derfor friekiendes.

I det øvrige bør de beskyldninger som her og der findis i Mag. Jens Hows indlege, ikke komme Søren Matthiisen til prejudice: Og betaler Mag. Jens How til Søren Matthiisen den processis omkostninger med tj Rigsdaler.

J.N.J.C

Ao. MDCCXV

d. 19 Januarij